

Oponentský posudok
na vedecké a pedagogické dielo Doc. PhDr. Noemi Beljak Pažinovej, PhD.
k žiadosti o vymenovanie za profesora

Inauguračný spis Doc. PhDr. Noemi Beljak Pažinovej, PhD. podrobne dokladá všetky oblasti jej pedagogickej a vedeckej činnosti, ktoré podrobnejšie nemožno rovnomerne komentovať a posudzovať, preto sa viac sústredím len na závažnejšie časti.

Kritéria pre konanie na vymenúvanie profesora na FF UKF sú vo všetkých bodoch dostatočne splnené a viackrát najmä v publikačnej činnosti vrátane ohlasov na publikačnú činnosť aj kvantitatívne prekročené. Platí to aj o koordinácii a riešení vzdelávacích a výskumných projektoch. V širokom rozsahu uchádzačka garantuje študijné programy a predmety so zavedením aktuálnych predmetov pre bakalárske, magisterské a doktorandské štúdium v odbore archeológia, čo dokladajú aj ukončené a obhájené záverečné bakalárske a magisterské práce s témami prevažne z jej výskumnej špecializácie. Dvaja doktorandi úspešne ukončili štúdium a ďalší dvaja pripravujú dizertačné práce.

Noemi Beljak Pažinová prezentuje nové výsledky obohacujúce štúdium odboru v dvoch smeroch bádania. Popri primárnej špecializácii na mladšiu a neskorú dobu kamennú postupne rozširuje svoj bádateľský záujem na výskum stredovekých dejín Slovenska so zameraním na problematiku stavebného vývoja hradov, ich architektúry a funkcie v priebehu časov.

Podľa schémy inauguračného spisu pod titulom Život a smrť komunit mladšej a neskorej doby kamennej, nosnej témy jej habilitačného spisu, uchádzačka sumarizuje aktivity v štúdiu neolitických a eneolitických kultúr primárne na území Slovenska so širšími analógiami v stredoeurópskom priestore. Vo

vedeckých a odborných článkoch predstavila nové praveké náleziská a zaoberala sa nálezovými celkami a na základe ich analýzy skúmala dejinnú rekonštrukciu obdobia na Slovensku v stredoeurópskom kontexte. Vo viacerých príspevkoch, aj so spoluautorkou, po definovaní pohrebných praktík zhromaždila známe neštandardne objekty s pochovanými indivíduami a charakterizovala neobvyklé pohrebné praktiky počas neolitu a eneolitu na Slovensku doplnené súpismi nálezísk s mapami. Doplnkovo by sa možno ešte žiadalo tieto mnohoraké neobvyklé formy zaobchádzania s mŕtvymi zoradiť do kategórií podľa spoločného menovateľa. K tejto téme chýba zmienka o ikonických náleziskách (Asparn-Schletz, Talheim, Herxheim) s extrémnymi pohrebnými praktikami. Záujem venovala aj netradičným drobným hlineným predmetom a selektívne zhodnotila samostatné a aplikované antropomorfné a zoomorfné zobrazenia v neolite a eneolite na Slovensku. Doteraz známe inventáre a klasifikáciu ľudských a zvieracích motívov doplnila o novšie objavené artefakty a predostrela na ne pohľad vo svetle najnovších objavov, s úvahami a návrhmi k ich pochopeniu a interpretácii.

V našich podmienkach inovatívny učebný text venovaný problému archeológie domácnosti neolitickej spoločnosti by bolo v prípade budúcej reedície vhodné, pre lepšiu názornosť, rozšíriť o modelovú aplikáciu podľa prameňov zo sídlisk a pohrebísk na Slovensku.

Výsledky tematicky obsažných a dôležitých projektov VEGA zatiaľ nie sú zverejnené ale predbežné správy ukazujú, že možno očakávať hodnotné poznatky, najmä skoré komplexné vyhodnotenie sídliska lengyelskej kultúry s výnimočným rondelom a sídliska skupiny Bajč-Retz s dôležitými pôdorysmi domov a početnými nálezmi v Bučanoch.

Popri neolite a eneolite rozšírila Noemi Beljak Pažinová postupne svoj bádateľský záujem o výskum stredovekých dejín Slovenska, so zameraním na problematiku stavebného vývoja hradov a ich funkcie. Na vlastných výskumoch hradov stredného Slovenska (Pustý hrad vo Zvolene a Peťuša v Dobrej Nive)

získala okrem poznatkov o výstavbe a architektúre množstvo prameňov a rôznorodých nálezov, ktoré po analýze poskytujú široké možnosti opisu a interpretácie dejinných súvislostí a praktických hospodárskych a administratívnych činností obyvateľov hradov, šľachty ako aj poddaných. S využívaním výskumných projektov v spolupráci s historikmi stredoveku sa usiluje o prepojenie archeologických prameňov a artefaktov s literárnymi prameňmi, čo umožňuje rekonštruovať cestnú sieť, identifikovať mýtné stanice, štruktúru a mnohoraké činnosti na hradoch i v podhradí. O svojich výsledkoch skúmaných hradných objektov N. Beljak Pažinová pravidelne informuje na medzinárodných konferenciách.

Súhrnne sa tak dá povedať, že N. Beljak Pažinová má rozsiahlu, tematicky pestrú a hodnotnú publikačnú činnosť rôznych žánrov. Odhliadnuc od nepublikovaných nálezových správ, zahŕňa táto všetko od článkov v dennej tlači, priebežných ročných správ, konferenčných prednášok (okolo 45), štúdií vo vedeckých časopisoch a zborníkoch až po knižné publikácie v spoluautorstve. Pravý profesorský opus trvalej hodnoty však zatiaľ chýba. Pri tak početných aktivitách aké sú vymenované v inauguračnom spise je to síce pochopiteľné, ale pod menom univerzitného profesora by predsa len mala byť aj hodnotná monografia, akej sa isto ešte dočkáme.

Okrem pravidelnej pedagogickej činnosti v rámci študijných plánov je dôležitou zložkou štúdia archeológie na Katedre archeológie v Nitre od roku 2010 aj Letná škola archeológie – archeológia v praxi. Táto sa koná v rámci medzinárodných vzdelávacích projektov Vyšehradskej nadácie, s N. Beljak Pažinovou ako zodpovednou riešiteľkou. Prázdninová akcia sa konala na viacerých slovenských hradoch a stala sa úspešným medzinárodným podujatím a miestom nadväzovania užitočných kontaktov už počas štúdia.

Rozsiahla je časť inauguračného spisu s prehľadom riešených výskumných prác zahrňujúca medzinárodné projekty, projekty zodpovedného

riešiteľa, projekty národných grantových agentúr, prebiehajúce projekty a spolu riešiteľské projekty orientované na vedecké, výskumné v teréne, pedagogické, editorské a organizačné aktivity. Spis uzatvára prehľad ďalších preukázateľných ohlasov na vedeckú činnosť s výpočtom pozvaných zahraničných prednášok a študijných pobytov.

Záverom možno konštatovať, že z rozsiahleho vecného inauguračného spisu a z priložených dokumentov vyplýva, že Doc. PhDr. Noemi Beljak Pažinová, PhD. splnila požiadavky na udelenie hodnosti profesora v študijnom odbore 2.1.25 archeológia. S jednou pripomienkou súhlasím, aby jej táto hodnosť bola udelená.

Nitra, 17. 1. 2019

Doc. PhDr. Juraj Pavúk, DrSc.